

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын хөгжлийн 2025 оны
төлөвлөгөөний төслийн талаар

Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн Хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7 дахь заалтад “Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт тогтвортой байна.” гэж, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2.2 дахь хэсэгт “...4.1.13-д заасан баримт бичгийг Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Зургаадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, Хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7-д заасныг тус тус баримтлан батлах,” гэж тус тус заасны дагуу “Монгол Улсын хөгжлийн 2025 оны төлөвлөгөө батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсрууллаа.

“Монгол Улсын хөгжлийн 2025 оны төлөвлөгөө”-г “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”, “Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”-д нийцүүлэн “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”, “Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр” зэрэг дунд хугацааны хөгжлийн төлөвлөлтийн баримт бичгүүдэд тусгагдсан зорилго, зорилттой уялдуулан Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Засгийн газраас санаачилсан “Хүнсний хувьсгал” хөтөлбөр, “Цагаан алт” үндэсний хөтөлбөр, “Монголд зочлох жил”, “Залуучуудын жил”, “Шинэ хоршоо-Чинээлэг малчин”, “Атар-IV тариалангийн тогтвортой хөгжлийн аян”-ы хэрэгжилтийг эрчимжүүлэхэд чиглэсэн нэн тэргүүнд хэрэгжүүлэх бодлогын төсөл, арга хэмжээнүүдийг тусгасан.

Хамтарсан Засгийн газрын **“ХУРДАЙ ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨХ ЗОРИГ”** гэрээг удирдлага болгон “Монгол Улсын хөгжлийн 2025 оны төлөвлөгөө”-г Эдийн засаг, Бүсчилсэн хөгжил, Хүний хөгжил, Хүний эрхийг дээдэлсэн засаглалын гэсэн 4 үндсэн бодлогын тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд **“УРТ ХУГАЦААНЫ ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙГ ХАНГАХ СУУРИЙГ БЭХЖҮҮЛЭХ”** зорилгыг тодорхойлж, дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын 14 мега төсөл, тогтвортой хөгжлийг хурдасгах 149 төслийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлж, салбарын реформуудыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө.

Эдийн засгийн бодлогын хүрээнд урт хугацааны тогтвортой хөгжлийн суурь дэд бүтцийг бий болгох 14 мега төслийг 2025 онд багтааж бүрэн эхлүүлнэ. Макро эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг хангах, эдийн засагт төрийн оролцоог бууруулах, салбаруудад бодлогын цогц реформыг хийх ажлуудыг хэрэгжүүлнэ. Санхүү, даатгал, хөрөнгийн зах зээлийн хууль, эрх зүйн орчныг олон улсын жишигт нийцүүлэн шинэчилж, реформ хийж үргэлжлүүлнэ. Олон улсын нэр хүнд бүхий банкны салбарыг дотоодын зах зээлд нэвтрүүлж, өрсөлдөөнийг нэмэгдүүлж, иргэд, хувийн хэвшилд олгох зээлийн хүүг бууруулах, зээл хүртээмжтэй байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Эрчим хүч, тээвэр, хөдөө аж ахуй, банк санхүүгийн салбарт бодлогын цогц шинэчлэл, реформ хийж, бүтээмж болон өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлнэ. Уул уурхайн салбарт тусгай зөвшөөрлүүдийг ил тод болгож, биржээр арилжаалдаг уул уурхайн бүтээгдэхүүний нэр төрлийг нэмэгдүүлж, ил тод тогтолцоог бэхжүүлнэ.

Үйлдвэр, технологийн парк байгуулах хүрээнд Нүүрс-хими, Кокс-химийн үйлдвэр, Гангийн үйлдвэр, Зэсийн баяжмал хайлуулах, боловсруулах үйлдвэрийн байршлыг эцэслэн тогтоож, бусад дагалдах үйлдвэр бүхий үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах төслийн газар зүйн байршлыг тогтоож, төслийг эхлүүлнэ. Газрын тос

боловсруулах үйлдвэрийн төслийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, “Евро 2”-оос “Евро 5” түлш шатахууны стандарт руу шилжүүлнэ. Алт цэвэршүүлэх үйлдвэрийн төслийг эхлүүлнэ.

Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд эрчим хүчний суурилагдсан хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх төслүүдийг хэрэгжүүлнэ. Бөөрөлжүүтийн 300 МВт-ын дулааны цахилгаан станц төслийн хоёрдугаар ээлжийн 150 МВт-ын хүчин чадалтай блокийг ашиглалтад оруулна. Эрчим хүчний дамжуулах, түгээх шугам сүлжээг өргөтгөн шинээр байгуулж, эрчим хүчний найдвартай байдлыг хангах төслүүдийн санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэнэ.

Мөн шинжлэх ухаан, технологи, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлэх, бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшнийг үе шаттай ахиулах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Хувийн хэвшилд тулгуурласан бизнесийн орчныг дэмжиж, хөрөнгө оруулагчийн хууль ёсны эрх, ашгийг хамгаалж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ. Дижитал эдийн засаг, ногоон эдийн засгийг бодитой нутагшуулж, ногоон эдийн засгийг дэмжих санхүүжилт, татвар, зээл, урамшууллын оновчтой хөшүүргийг нэвтрүүлж, Старт-Ап, инновацыг дэмжих бодлого, хөшүүргийг тодорхойлж хэрэгжүүлнэ. Гадаад худалдаан дахь техникийн болон тарифын саад тотгорыг арилгаж, гадаад зах зээлд өрсөлдөх чадвар бүхий экспортыг нэмэгдүүлж, төрөлжүүлэх замаар олон тулгуурт эдийн засгийн бүтцийг бий болгож, эдийн засгийг тэлнэ.

Бүсчилсэн хөгжлийн бодлогын хүрээнд байгалийн баялаг, нөөц, байршлын давуу талд тулгуурласан бүсчилсэн хөгжлийн реформыг хэрэгжүүлж, бүс бүрд ач холбогдолтой томоохон төслүүдийг хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажлыг хангаж, техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулна. Бүсүүдийг төрөлжүүлэн хөгжүүлэх татварын ялгаатай бодлогыг 2025 оноос эхлэн хэрэгжүүлж, бүс орон нутгийн төсвийн бие даасан байдлыг нэмэгдүүлэх, бүс бие даан хөрөнгө оруулалт татах, эдийн засгийн бодлогоор өрсөлдөх боломжийг бүрдүүлнэ. Орон нутгийн төвлөрлийг дэмжих хүрээнд Улаанбаатар хотоос орон нутагт шилжин суурьшиж буй иргэд, аж ахуйн нэгжид үзүүлэх бодлогын дэмжлэгийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ. Улаанбаатар хотыг “20 минутын хот” буюу нийгмийн дэд бүтцийн хүртээмжийг зохистой түвшинд хүргэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, түүнд суурилсан “Улаанбаатар хотын 2040 он хүртэлх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө” болон бусад хот, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулна. Дагуул хотуудын хатуу, зөөлөн дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.

Шинэ суурьшлын бүс байгуулах ажлыг эрчимжүүлж, эдийн засгийн бүсчилсэн хөгжлийг дэмжин төвлөрлийг сааруулна. Улсын зэрэглэлтэй хотын дэд бүтцийг эрчимжүүлж, эдийн засаг, санхүүгийн хувьд бие даасан байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хүний хөгжлийн бодлогын хүрээнд иргэн бүр нийгмийн суурь үйлчилгээнд тэгш хамрагдах, орлого олох, хөгжих боломжийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн гэр бүл, хүүхэд, залуучууд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн онцлогт нийцүүлсэн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Үндэсний баялгийн сангийн тогтолцоог бэхжүүлж, тус сангаар дамжуулан эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцжуулалт, хуримтлалын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, "E-Mongolia" платформоор дамжуулан иргэн бүрд хуримтлалын данс нээнэ. Нийслэл, орон нутагт өрхийн төлбөрийн чадварт нийцүүлэн ипотекийн хөнгөлөлттэй зээлийн бүтээгдэхүүнийг төрөлжүүлж, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, "Миний анхны байр", "Миний түрээсийн орон сууц" хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, "Миний амины орон сууц", "Миний сонголт орон нутаг" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

Хөдөлмөрийн зах зээлийн тоон болон ур чадварын эрэлтэд нийцсэн ажиллах хүчнийг бэлтгэх чиглэлээр салбар дундын дадлагын баазыг томоохон аж ахуй нэгжүүдтэй хамтран байгуулж, ажлын байранд дадлагажих боломжийг нэмэгдүүлэх замаар залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

Хөдөлмөрийн зах зээлд хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц мэдлэг, ур чадвартай төгсөгчдийг бэлтгэх зорилгоор бүх түвшний сургалтын байгууллагын чанар, суралцах орчныг сайжруулахад чиглэсэн арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ. Боловсролд бүх хүүхэд, залуучуудыг тэгш хамруулах зарчмыг баримталж, ялгаатай хэрэгцээт хүүхэд, залуучуудыг тэдний гэр бүл, орон нутгийн онцлог байдалд нийцсэн, тохируулгат орчин, дэд бүтэц, хувилбартай, гэрийн сургалттай боловсролын үйлчилгээг бүх түвшинд бий болгоно. Албан боловсролын сургалтад хамрагдах боломжгүй суралцагчдад зориулсан альтернатив сургалтыг нэвтрүүлж "Боловсролын чөлөөт бүс" бодлогын арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх тогтолцоог бэхжүүлэхэд чиглэсэн төсөл, хөтөлбөрүүдийг эрчимжүүлнэ. Олон улсын жишгээр "Эрүүл сургууль" ба "Эрүүл цэцэрлэг" хөтөлбөрийг эцэг эх, асран хамгаалагчдын оролцоотой хамтран хэрэгжүүлж, "Эрүүл шүд", "Эрүүл Монгол" хөтөлбөрийг үргэлжлүүлнэ. Эрүүл, идэвхтэй амьдралын зөв дадал, хэвшлийг төлөвшүүлэх бодлогын реформыг хэрэгжүүлнэ.

Иргэн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг орон зай, цаг хугацаанаас үл хамааран авах боломжийг нэмэгдүүлж, цахим эрүүл мэндийн дэвшилтэт технологи, телемедицин, хиймэл оюун ухааныг эмчилгээ, оношилгоо, хяналтад нэвтрүүлнэ.

Хүний эрхийг дээдэлсэн засаглалын бодлогын хүрээнд төрийн албаны реформыг хэрэгжүүлж, үр ашиг, хүртээмжийг нэмэгдүүлэн, чадварлаг, ухаалаг төрийн албаны тогтолцоог төлөвшүүлнэ. Төрийн үйлчилгээний цахимжилт, процессын дахин инженерчлэлийг үргэлжлүүлж, шийдвэр гаргалт, үйл ажиллагаанд иргэдийн хяналт тавих тогтолцоог хиймэл оюун ухаан, дэвшилтэт технологи ашиглан бүрдүүлж, иргэдэд ойр төрийн үйлчилгээг бий болгоно.

Хүний эрхийг хангах хүрээнд "Хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөр-II" болон "Эрх зүйн шинэтгэлийн II хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлнэ. Хүний эрх, хувийн эрх зүйн шинэтгэлийн реформыг хэрэгжүүлнэ.

Авлигын төсөөллийн индексийг сайжруулж, авлигатай тэмцэх 5Ш ажиллагааг эрчимжүүлж, мөрдөн шалгах байгууллагуудын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн, шүүхийн шатанд шийдэгдэхгүй удаашралтай байгаа авлига, албан тушаалын хэргүүдэд дүн шинжилгээ хийж, шаардлагатай эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ. Авлигыг мэдээлэх тогтолцоог хялбаршуулах, мэдээлэгчийн эрхийг хамгаалах, учирсан

хохирлыг төлүүлэх тогтолцоог бэхжүүлнэ. Бүх нийтээр авлигатай тэмцэх, шударга бус зүйлийг үл тэвчих сэтгэлгээ, хандлагыг төлөвшүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Дээр дурдсан бодлогын тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд төлөвлөсөн төсөл, арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлснээр улсын эдийн засаг 2025 онд 8 хувиар өсөж, экспорт 19.0 тэрбум ам.долларт хүрч, гадаад валютын улсын нөөц нэмэгдэж, инфляц зорилтот түвшинд хадгалагдана. Мөн ядуурлыг бууруулж, хүний хөгжлийн индекс, засаглалын индекс, дэлхийн сайн орны индексийг тус тус сайжруулна.

Улсын хөгжлийн 2025 оны төлөвлөгөөний төсөлд нийт 314 төсөл, арга хэмжээг 19.2 их наяд төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр тусгалаа. Үүнээс улсын төсвийн хөрөнгөөр 5.2 их наяд төгрөг, гадаадын зээл, тусламжаар 4.2 их наяд төгрөг, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтаар 4.1 их наяд төгрөг, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр 4.1 их наяд төгрөг, бусад эх үүсвэрээр 1.5 их наяд төгрөгийг тус тус санхүүжүүлэхээр төлөвлөлөө.